

Nee, China zal Rusland niet in toom houden - integendeel

Ga er maar niet van uit dat Beijing een bemiddelende rol zal spelen in de oorlog in Oekraïne, zegt *Henk Schulte Nordholt*. China deelt hetzelfde wereldbeeld als Rusland.

FOTO TINGSHU WANG / REUTERS

Scherm met daarop president Xi Jinping bij de viering van het honderdjarige bestaan van de Communistische Jeugdvereniging.

Vlak na de Russische invasie schreef de Oekraïense diplomaat Sergiv Korsunsky een opinie-stuk in de *Financial Times*. „Beijing kan als vredesstichter respect verkrijgen, of het kan zijn vermogen om vrienden te maken aanzienlijk ondermijnen.” Palmerston, dé exponent van het Britse imperialisme in de 19de eeuw, zou die uitspraak hopeloos naïef hebben gevonden. „Een land”, zo poneerde de Britse staatsman, „heeft geen permanente vrienden, enkel permanente belangen.”

Woorden naar het hart van neo-imperialist Xi Jinping. Beijing bejubelt vaak zijn vriendschappen met andere naties, maar het machtsbehoud van de Chinese Communistische Partij (CCP) is het enige permanente belang.

Dai Bingguo, de Kissinger van China, onderbouwt die ambitie door drie soorten van veiligheid te onderscheiden: economische, territoriale en systeem-veiligheid. De eerste twee zijn altijd ondergeschikt aan de derde, die in eenvoudiger taalgebruik neerkomt op het axioma dat China nooit een democratie mag worden. De schending van het verdrag met Groot-Brittannië

dat tot 2047 ‘een hoge mate van autonomie’ aan Hongkong beloofde, illustreert de hiërarchie van belangen. De dreiging dat het streven van de stadstaat naar onafhankelijkheid China’s territoriale eenheid - en daarmee de machtspositie van de CCP - zou ontwrichten woog veel zwaarder dan het risico van kapitaalvlucht en vertrekkende westerse bedrijven.

Welke bijdrage levert Poetin aan het machtsbehoud van de CCP? Op het eerste gezicht weinig. Moskou is een belangrijke leverancier van energie, maar de Russische handels- en investeringsrelaties met China zijn slechts een schijntje van die van het Westen met China. Daarmee draagt het Westen bij aan de kracht van de Chinese economie, maar het borgt niet rechtstreeks de veiligheid van het regime. Het smoren van ieder vorm van kritiek doet dat wel. De CCP-documentaire *‘Historisch nihilisme en de ondergang van de Sovjet Unie’* - uitgebracht twee dagen voordat Rusland Oekraïne binnenviel - legt uit dat Chroesjtsjovs kritiek op Stalins moorddadige collectiviseringscampagnes de legitimiteit van de Russische Communistische Partij ondermijnde, en zo de val van de Sovjet-Unie inluidde. Die weg

van ‘historisch nihilisme’ gaat Xi Jinping niet op. Objectief historisch onderzoek naar Mao’s desastreuze campagnes als de ‘Grote Sprong Voorwaarts’ is in China verboden. Kritiek op de huidige leider is helemaal uit den boze. Net zoals Poetin geen kritiek duldt op zijn zinloze oorlog in Oekraïne, staat Xi Jinpings zero-Covid-beleid niet ter discussie.

Washingtons vermeende agenda van *regime change* drijft de Chinese en Russische dictators nog verder in elkaars armen. Middels zogenaamde

Het doel is de creatie van een wereldorde, waarvan Beijing het centrum vormt

‘kleurenrevoluties’ zouden de Amerikanen de bevolking van autocratisch bestuurd landen ophitsen tegen hun machthebbers. Achter de roep om vrijheid in landen als Oekraïne en Hongkong wordt altijd Washingtons sinistere hand vermoed. De mens is immers een materialistisch, niet-idealistisch wezen - door deze kerngedachte van het marxisme zijn zowel Xi als Poetin gevormd.

En dan zijn er nog de demonen van het verleden. Beide landen zijn koloniale mogendheden die hun rijken in de 18de en 19de eeuw met veel geweld hebben gesticht. China heeft Taiwan en Mongolië moeten afstaan, Rusland is nog veel grotere stukken grondgebied kwijtgeraakt. Xi en Poetin beschouwen deze verliezen als onverdraaglijke vernederingen waar buitenlandse agressoren verantwoordelijk voor zijn - niet het wanbeheer van hun voorgangers of het streven naar onafhankelijkheid van de bezette volkeren. Ironisch genoeg heeft het tsaristische Rusland in de 19de eeuw meer dan 1 miljoen vierkante kilometer van het toen verzwakte China afgetroggeld, maar daar wordt vooralsnog niet over gerept.

Hoe moeten Europa en Nederland zich opstellen? De Verenigde Staten zijn glashelder in hun visie dat de CCP een wezenlijke dreiging voor de vrije wereld vormt die militair, economisch en technologisch moet worden bestreden. Europa is ambivalent. Bondskanselier Merkel verwachtte dat China’s integratie in de wereld-economie het land ook politiek zou veranderen (*‘Wandel durch Handel’*) en maakte zich sterk voor een investeringsverdrag om de economieën van China en de EU nauwer te verbinden. Beijings wandaden in Xinjiang deden dat verdrag sneuvelen in het Europese Parlement. Ruslands brute agressie in Oekraïne heeft de kloof verder verdiept. Brussel roept Beijing op om als een verantwoordelijke grootmacht Rusland in te tomen, maar dat irriteert mateloos. Alleen de Chinese keizer mag anderen de les lezen - niet omgekeerd. Josep Borrell, verantwoordelijk voor Europa’s buitenlandse zaken, omschreef het recente topeverleg tussen de Chinese en Europese leiders passend als een ‘dialogue der doves’.

Xi Jinpings ideologische en emotionele kijk op de wereld is identiek aan die van Poetin, en net als Rusland probeert China Europa economisch afhankelijk te maken. Brussel is dan onmachtig om doeltreffende sancties op te leggen wanneer de onvermijdelijke aanval op Taiwan wordt ingezet. Omdat vele Europese bedrijven hun productiebasis in China hebben zijn we kwetsbaar. Het uiteindelijke doel is de creatie van een wereldorde, waarvan Beijing het centrum vormt en die haaks staat op de huidige orde van regels en gelijkheid tussen staten. Om dat te voorkomen dienen keuzes te worden gemaakt tussen veiligheid, waarden en economische relaties - iets wat de Nederlandse *‘China Notitie’* van 2019 tot iedere prijs probeert te voorkomen. Een nuchtere kijk op de aard en doelstellingen van de CCP moet de basis vormen van een nieuw China-beleid, de ont koppeling van kwetsbare bevoorradingsketens een van de eerste, onontkoombare maatregelen.

Henk Schulte Nordholt is sino-loog en auteur van het boek *Is China nog te stoppen?*